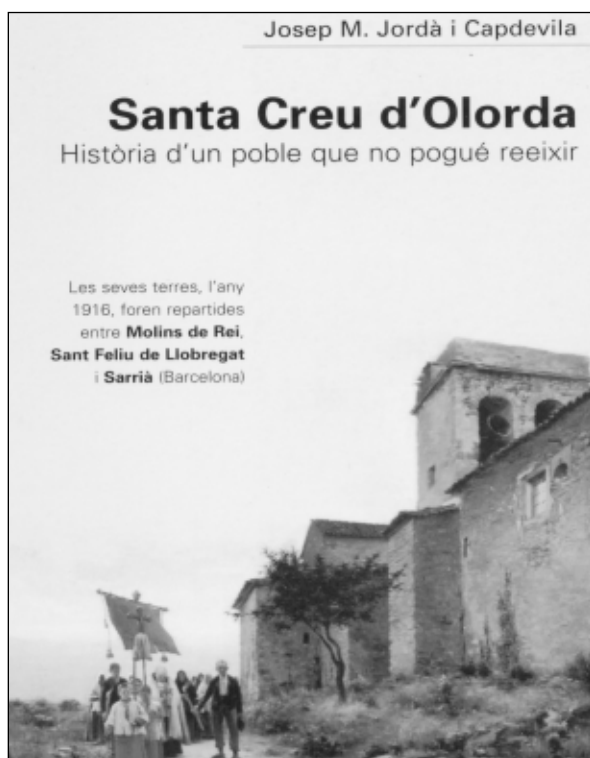

Josep M. JORDÀ CAPDEVILA

SANTA CREU D'OLORDA. HISTÒRIA D'UN POBLE QUE NO POGUÉ REEIXIR

Ed. Parròquia de Santa Creu d'Olorda de Molins de Rei, 2002. 511 pàgs.

JESÚS A. VILA

Escriure un llibre on el mateix autor es pregunta si la història que ha resseguit amb minuciositat podrà interessar algú, té, d'entrada, un doble mèrit. Primer, l'extraordinari exercici de disciplina, capacitat d'observació i constància que exigeix a l'historiador, i en segon lloc, l'exigència metodològica a què s'obliga per convertir allò que podria ser aleatori en un objecte científic de considerable valor i de lectura obligada per comprendre el desenvolupament integral d'un territori. Més enllà d'aquestes dues raons essencials per fer que un propòsit tan particular vegi la llum, cal posar en el projecte una gran dosi d'entusiasme i de repte personal. Josep Maria Jordà no amaga que la història de Santa Creu d'Olorda es va convertir en "la meua fita a conquerir, el meu Everest", i s'ha de dir, ajustant-se a la realitat, que l'objectiu ha reeixit, no només per l'aparició material del volum que aplega tot el que es coneix sobre el terme estudiat, sinó per la vàlua documental i historiogràfica del treball.

No hem d'oblidar que el municipi de Santa Creu d'Olorda va perdre de fet la seva identitat pròpia l'any 1912, quan, reunida la Junta Municipal amb presència de la majoria de veïns del terme, es va aprovar un expedient d'agregació que incloïa necessàriament el repartiment de terres entre els municipis veïns de Molins de Rei, Sant Feliu de Llobregat i Sarrià.

Un expedient que va ser rediscutit diverses vegades, aprovat per la Diputació i finalment executat el primer de gener de l'any 1916. És, per tant, aquest llibre de Josep Maria Jordà, un estudi sobre la història d'un poble que no pogué reeixir —segons expressa el mateix subtítol de l'obra—, malgrat la seva consciència específica de poble, el treball dels seus habitants i el pes de la història sobre els seus pobladors, els seus masos i les activitats agrícoles seculars.

Precisament en aquest punt és on cal trobar les principals virtuts i probablement les inevitables mancances del llibre. L'autor s'esforça per explicar, amb detall i precisió, el sentiment de pertinença dels veïns, el que es coneix sobre la riquesa de les masies que conformen aquest municipi, la nostàlgia per l'evolució material del món que els envolta, lluny de les aspiracions particulars dels pagesos de muntanya que volen, sobretot, viure tranquils del seu esforç sense els ensurts repetitius de lladres i bandolers i les calamitats habituals del pas del temps. I ens dóna una raó contundent que explicaria el posterior procés d'agregació: la manca de recursos econòmics suficients per fer front a les despeses fonamentals, entre elles, de manera ben especial, la carretera que havia de travessar tot el terme i que s'havia convertit en un factor de desenvolupament imprescindible.

S'apunten també, des de la mateixa constitució de l'Ajuntament d'Olorda (segurament el 1820), les tibatons dels veïns d'Olorda amb els regidors de Molins de Rei (Olorda havia estat tradicionalment una sotsbatllia d'aquest poble) i les insistències d'aquests darrers sobre l'escassa capacitat d'Olorda per ser municipi independent, sense un nucli urbà consolidat, sense

Ressenyes

abastaments comercials (fleca, carnisseria, celler, hostal...) ni serveis imprescindibles (metge, veterinari...). I s'hi troba a faltar alguna justificació documental que expliqui per què s'anorreen de sobte totes les resistències municipalistes que han mantingut tan ferma la idea de la independència de Santa Creu d'Olorda durant pràcticament tot un segle. Anorreament resistencial difícilment explicable només per causes pressupostàries, entre altres raons perquè aquesta realitat de penúria econòmica no ha estat exclusiva d'un municipi com Santa Creu d'Olorda, ni tampoc la manca de consolidació de poblament urbà, serveis o abastaments o fins i tot carreteres adequades, que han permès el manteniment de l'esperit municipalista d'altres pobles fins al final.

S'hi troba a faltar, com dèiem, alguna explicació més contundent..., però en cap cas es pot adjudicar a l'autor aquesta suposada deficiència. Santa Creu d'Olorda va perdre l'Ajuntament, però ja molt abans havia perdut una part important del seu llegat documental en destruir-se bona part de l'arxiu municipal durant la Guerra del Francès (pàg. 383) i pràcticament tot l'arxiu parroquial l'any 1936 (pàg. 174). Sense papers és molt difícil escriure la història i encara menys aventurar-se a raonaments que no estiguin avalats per la documentació original. Per això, la feina feixuga de Josep Maria Jordà és, si cal, més encomiable.

L'autor ha fet un treball, que no li agraiem prou, de seguiment de documentació aïllada en arxius municipals i particulars, treballant sobre fonts orals i sobre bibliografia, esporgant, trepitjant el territori i sentint el batec dels camins i dels paisatges, reconstruint un mosaic –com diu el prologuista Manent– especialment trossejat. Josep Maria Jordà uneix a aquest mèrit el fet de ser un autodidacte que es va apassionar per la recerca històrica ja fa uns quants anys, fruit dels quals han estat nombroses monografies publicades sobre ermites (entre les quals les de Sant Pere de Romaní i Sant Marçal, a Molins de Rei, o de la Salut, al Papiol) i masies, i un treball previ sobre aquest mateix municipi, que va obtenir un accèssit l'any 1985 en la convocatòria del Premi d'Història Local i Comarcal Llorenç Sans que promou l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat.

Amb un llenguatge planer, adornat amb la remor agredolça d'una certa nostàlgia pel paisatge perdut i els usos i costums de la pagesia tradicional de casa nostra, el llibre que comentem no se centra només en el període recent del municipi agregat. Ben al contrari, el propòsit inclou la recopilació de tota la història del

terme, començant per la descripció geogràfica, analitzant les arrels històriques des de la petjada ibèrica, passejant-se pel primer poblament, la fortificació del territori i els primers recursos (els molins), aprofundint sobre els llinatges i l'evolució senyorial, fins a arribar a la preindustrialització, la modernitat i la Guerra Civil.

Tal com diu Josep Janés en la presentació del llibre, "No n'hi ha prou a ser, des de fa generacions, d'unes contrades o a estimar amb passió un territori; cal una voluntat tossuda, una actitud ferma i una capacitat innegable per assolir una fita com aquesta." A Josep Maria Jordà no li ha fet falta néixer a Santa Creu d'Olorda per estimar amb apassionament claríssim els espais sobre els quals investiga: fa seixanta anys circumstàncies personals el van dur a submergir-se en la lectura d'un pergami de l'antic mas de can Castellví, i va fer d'aquesta curiositat innata un exercici metodològic i de voluntat, per conèixer més a fons una comarca que encara necessita exemples d'aquesta magnitud per reeixir.